

آیین نامه سازمان بنادر و کشتیرانی مصوب بهمن ماه ۱۳۴۸ کمیسیونهای خاص دو مجلس^۱

فصل اول: کلیات

ماده اول: سازمان بنادر و کشتیرانی که در این آیین نامه اختصاراً سازمان نامیده میشود دارای شخصیت حقوقی است و بر طبق مقررات این آیین نامه اداره میشود.

ماده دوم: سازمان وابسته به وزارت دارایی^۲ بوده و مرکز آن در تهران است و سازمان می تواند با تصویب شورای عالی خود در هر یک از بنادری که بعداً به وجود خواهد آمد دارای اداره یا شعبه باشد.

فصل دوم: وظایف و اختیارات

ماده سوم: وظایف سازمان به شرح زیر است:

- ۱- اداره امور بندری و امور دریایی بازرگانی کشور.
- ۲- ایجاد و تکمیل و توسعه ساختمانها و تأسیسات و تعمیرگاههای بندری و دریایی بازرگانی و وسایل و تجهیزات مربوط و بهره برداری از آنها.
- ۳- تهیه و تنظیم و اجرای مقررات بندری و دریایی و کشتیرانی بازرگانی طبق قوانین مربوط.
- ۴- تنظیم امور مربوط به راهنمایی کشتیها با تصویب شورای عالی سازمان.
- ۵- اداره امور تخلیه و بارگیری و حمل و نقل کالا در محوطه بنادر و انبارداری در بنادر کشور (بنادری که سازمان دارای اداره یا شعبه است).
- ۶- اداره شبکه های مخابراتی (رادیویی - تلگرافی - تلفنی - تله تایپ و غیره) در دریا و خشکی برای تماس با کشتیها و بنادر تابعه و تهیه و تامین وسایل مربوط با همکاری وزارت پست و تلگراف و تلفن.
- ۷- نظارت کامل در امور کشتیرانی ساحلی و بازرگانی و مجاهدت در توسعه آنها و تامین ایمنی عبور و مرور و انجام هر نوع اقدامی که در پیشرفت و توسعه فعالیت کشتیرانی های بازرگانی و ساحلی لازم باشد.
- ۸- اداره و برقرار نمودن علایم و وسایل روشنایی و دریایی و رودخانه ای برای تامین ایمنی عبور و مرور کشتیها و شناورها.
- ۹- ثبت کشتیها و شناورهای بازرگانی و تفریحی و خیریه دارای تابعیت کشور و اجرای مقررات مربوط.
- ۱۰- اعطای گواهینامه های صلاحیت فنی، دریایی و غیره به افراد و واحدهای دریایی طبق مقررات مربوط.
- ۱۱- وصول حقوق و عوارض بندری، رودخانه ای و حق تخلیه و بارگیری و باربری و انبارداری و سایر درآمدهایی که بر طبق مقررات مربوط به وسیله سازمان یا سایر سازمانهای دولتی برای سازمان

وصول میشود.

۱۲- اجرای قانون دریایی ایران و انجام وظایف مقرر در قانون راجع به اجازه تاسیس سازمان بنادر و کشتیرانی و سایر قوانین و مقررات مربوط.

۱۳- تعیین نحوه استفاده و نرخ بهره‌برداری از تأسیسات و تجهیزات بندری و اموال منقول و غیر منقول سازمان و اجرای آن پس از تصویب شورای عالی.

۱۴- تحقیق و مطالعه در امور بندری و دریایی و کشتیرانی بازرگانی.

۱۵- تهیه و تنظیم برنامه سال بعد و همچنین برنامه‌های دراز مدت و اجرای آنها پس از تصویب شورای عالی سازمان.

۱۶- بررسی طرح موافقت‌نامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی مربوط به امور بنادر و کشتیرانی و دریانوردی بازرگانی جهت تقدیم به مراجع مربوط.

۱۷- عضویت در سازمانهای بین‌المللی مربوط به بنادر و کشتیرانی با موافقت شورای عالی سازمان و تصویب مجلسین.

۱۸- شرکت در کنفرانسها و مجامع بین‌المللی مربوط به بنادر و کشتیرانی.

۱۹- تعیین منطقه آزاد در صورت لزوم و تهیه مقررات و شرایط استفاده از آن با موافقت شورای عالی سازمان و تصویب مجلسین.

۲۰- در اختیار گرفتن و اداره خطوط راه‌آهن از سوزن ورودی تا سوزن خروجی به محوطه بندر و همچنین دارا بودن واگنها و لکودیزلها و وسایل مربوط به آنها و وسایل ضروری دیگر جهت تامین تخلیه و بارگیری کالا برای حمل به انبارهای سرباز و سرپوشیده.

۲۱- تاسیس آموزشگاه تعلیم راهنمایان و کارکنان دریانوردی بازرگانی و اعزام دانشجو برای تحصیل در رشته‌های تخصصی به خارج از کشور با توجه به احتیاجات سازمان.

۲۲- صدور اجازه تاسیس اسکله و سایر تأسیسات و تجهیزات ضمن تصویب طرح مربوطه با داشتن حق نظارت در اجرا و بهره‌برداری.

۲۳- صدور اجازه تاسیس دفتر، خانه ملوانان، رستوران و انبار و سایر تأسیسات لازم به درخواست متقاضیان صلاحیتدار. سازمان میتواند با توجه به امکانات خود در بنادر زمین برای تأسیسات مزبور را از طریق اجاره واگذار نماید.

۲۴- واگذاری آن قسمت از خدمت سازمان که انجام آن از طرف بخش خصوصی به صرفه و صلاح میباشد به موسسات خصوصی واجد صلاحیت.

۲۵- اهتمام در پایین آوردن نرخ کرایه حمل کالا به بنادر ایران با تجهیزات بنادر و تسریع در امر تخلیه و بارگیری و از بین بردن مدت انتظار نوبت کشتیها به منظور کمک به اقتصاد کشور.

فصل سوم: ارکان

ماده چهارم: ارکان سازمان به قرار زیر است:

الف- شورای عالی.

ب- هیات عامل.

پ - مدیر عامل.

شورای عالی

ماده پنجم: شورای عالی از وزیر دارایی، وزیر راه، وزیر اقتصاد، فرمانده نیروی دریایی و مدیر عامل سازمان برنامه یا معاونان آنها تشکیل میشود.

ریاست شورای عالی با وزیر دارایی است و در جلساتی که وزیر دارایی حضور نداشته باشد رئیس جلسه را اعضای حاضر انتخاب خواهند نمود.³

ماده ششم: وظایف و اختیارات شورای عالی عبارت است از:

۱- تعیین خط مشی کلی سازمان.

۲- تایید تعرفه‌های حقوق و عوارض بندری جهت پیشنهاد برای تصویب مراجع مربوط.

۳- تصویب بودجه سازمان.

۴- تصویب گزارش سالانه سازمان.

۵- اتخاذ تصمیم در مورد تحصیل وام و یا اعتبار داخلی از بانکها و موسسات دولتی.

۶- انتخاب اعضای هیات عامل.

۷- اتخاذ تصمیم درباره ارجاع دعاوی به داوری و تعیین داور و ختم دعوی به صلح.⁴

۸- تصویب طرح تشکیلات و شرح وظایف واحدهای تابع سازمان و آیین‌نامه استخدام، بازنشستگی، بیمه، پس‌انداز و وام مسکن کارکنان با رعایت تبصره ماده ۱۱۲ قانون استخدام کشوری.

۹- تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملات و سایر آیین‌نامه‌های اجرایی سازمان.

۱۰- تعیین حقوق و مزایای مدیر عامل و سایر اعضای هیات عامل سازمان.

۱۱- رسیدگی و اتخاذ تصمیم نسبت به موضوعات دیگری که در حدود مقررات این آیین نامه در دستور شورای عالی گذاشته می شود.

تبصره: شورای عالی می تواند در موقع لزوم امور مالی سازمان را به وسیله کارشناس رسمی و یا حسابداران قسم خورده مورد رسیدگی قرار دهد.
ماده هفتم: شورای عالی بطور عادی یا فوق العاده تشکیل می شود.

جلسه عادی شورای عالی یک بار قبل از پایان تیر ماه هر سال برای رسیدگی به گزارش سالانه و سایر موضوعات مندرج در دستور جلسه و بار دیگر قبل از پایان آذر ماه برای بررسی بودجه و برنامه و تعیین خط مشی کلی سال بعد و سایر موضوعات مندرج در دستور جلسه تشکیل خواهد شد.
جلسه فوق العاده شورای عالی با تقاضای هر یک از اعضای شورای عالی و یا مدیر عامل تشکیل می گردد.
ماده هشتم: دعوت اعضای شورای عالی با رئیس شورا است، دستور جلسه در دعوت نامه ذکر می گردد و جلسات شورای عالی با حضور لااقل سه نفر از اعضاء رسمیت خواهد یافت و در هر حال تصمیمات شورای عالی با رأی سه نفر معتبر خواهد بود.

هیات عامل

ماده نهم: هیات عامل سازمان مرکب است از مدیر عامل و چهار عضو که سمت معاون سازمان را هم خواهند داشت که از بین افراد واجد صلاحیت سازمان برای مدت سه سال انتخاب می شوند و تجدید انتخاب آنان برای دوره های بعد بلامانع است. مدیر عامل به پیشنهاد وزیر دارایی^۶ و تصویب شورای عالی منصوب میشود و سمت معاونت وزارت دارایی^۷ را خواهد داشت و سایر اعضاء به پیشنهاد مدیر عامل و تصویب شورای عالی و با حکم وزیر دارایی^۸ منصوب می شوند.

اعضای هیات عامل موظفاً انجام خدمت نموده و جز انجام این وظیفه حق ندارند هیچ نوع شغل دولتی یا غیر دولتی دیگر داشته باشند (به استثنای موسسات خیریه) اعضای هیات عامل حق ندارند در هیچ یک از شرکتهای کشتیرانی و یا شرکتهای و سازمانهایی که به نحوی از انحاء فعالیت آنها انجام خدمات بندری و یا دریایی باشد سهام و شریک باشند.

ماده دهم: وظایف و اختیارات هیات عامل به قرار زیر است:

۱- تهیه طرح تشکیلات و شرح وظایف واحدهای تابع سازمان و همچنین آیین نامه های استخدام، بازنشستگی، بیمه، پس انداز و وام مسکن کارکنان و پیشنهاد آنها به شورای عالی.

- ۲- تهیه طرح آیین‌نامه‌های مالی و معاملات سازمان و سایر آیین‌نامه‌های اجرایی و پیشنهاد آنها به شورای عالی.
 - ۳- تهیه بودجه و برنامه‌های سازمان و پیشنهاد آنها به شورای عالی.
 - ۴- تهیه گزارش سالانه سازمان برای طرح در شورای عالی.
 - ۵- پیشنهاد ارجاع دعوی به داوری و تعیین داور یا ختم دعوی به صلح به شورای عالی.
 - ۶- پیشنهاد تحصیل اعتبار یا وام داخلی از بانکها و موسسات دولتی به شورای عالی.
 - ۷- تهیه تعرفه حقوق و عوارض بندری و همچنین تغییراتی که در تعرفه‌های مذکور ضرورت پیدا می‌کند برای پیشنهاد به شورای عالی.
 - ۸- اظهار نظر در مورد کلیه مسائل مربوط به وظایف سازمان که از طرف مدیر عامل یا هر یک از اعضای هیات عامل باید به شورای عالی پیشنهاد شود.
- ماده یازدهم:** رای هیات عامل به اکثریت معتبر است.

مدیر عامل

- ماده ۱۲:** مدیر عامل بالاترین مقام اجرایی و مسوول اداره و حسن جریان امور و حفظ حقوق سازمان می‌باشد و وظایف و اختیارات او به شرح زیر است:
- ۱- اجرای مصوبات شورای عالی و هیات عامل و انجام کلیه امور اداری و فنی و مالی سازمان طبق مقررات این آیین‌نامه و سایر قوانین و آیین‌نامه‌های مربوط.
 - ۲- استخدام و تعلیق و یا اخراج کارمندان و مستخدمین و تعیین شغل و حقوق ترفیع آنان در حدود بودجه مصوب و مقررات مربوط.
 - ۳- امضاء اسناد و افتتاح حساب در بانکها و معرفی امضاءهای مجاز و صدور اجازه پرداخت هزینه در حدود بودجه مصوب و مقررات مربوط.
 - ۴- نمایندگی سازمان در مقابل اشخاص و کلیه مراجع قضایی و غیر قضای داخلی و خارجی با حق انتخاب وکیل و اعطای حق وکالت در توکیل تا یک درجه.
 - ۵- تنظیم گزارشهای وضع مالی و امور جاری و عملیات انجام شده برای تسلیم به شورای عالی.
 - ۶- اجرای مصوبات شورای عالی در مورد تحصیل اعتبار یا وام داخلی از بانکها و موسسات دولتی.
 - ۷- تعیین و تغییر ساعات کار واحدهای تابعه سازمان.

۸- مدیر عامل میتواند به مسوولیت خود قسمتی از اختیارات خود را به هر یک از اعضاء هیات عامل و یا سایر کارکنان سازمان تفویض نماید.⁹

فصل چهارم: امور مالی و استخدامی

ماده سیزدهم: سال مالی سازمان از اول فروردین ماه هر سال شمسی شروع و به آخر اسفند ماه همان سال ختم می شود به استثنای سال اول که ابتدای آن تاریخ شروع به اجرای این آیین نامه است.

ماده چهاردهم: مدیر امور مالی سازمان به پیشنهاد مدیر عامل و تصویب وزیر دارایی¹⁰ تعیین میشود و بر طبق مقررات مربوط وظایف محوله را انجام خواهد داد.

تبصره: اسناد مربوط به تعهدات مالی سازمان باید به امضای مدیر عامل یا نماینده او و مدیر امور مالی یا نماینده او برسد.

ماده پانزدهم: درآمدهای سازمان مندرج در بند ۱۱ ماده ۳ این آیین نامه که بر طبق مقررات مربوط وصول خواهد شد درآمد اختصاصی سازمان شناخته میشود و به همین عنوان در بودجه کل کشور منظور و هزینه های سازمان از محل درآمدهای مذکور پرداخت خواهد شد.

ماده شانزدهم: مازاد درآمد سالیانه سازمان به پیشنهاد هیات عامل و تصویب شورای عالی برای توسعه و تکمیل بنادر و سایر تاسیسات سازمان قابل مصرف خواهد بود.¹¹

ماده هفدهم: سازمان می تواند مدت خدمت آن دسته از کارکنان خود را که مشمول مقررات تبدیل مستخدمین غیر رسمی موضوع قانون استخدام کشوری و قانون بیمه های اجتماعی نبوده و به علت کهولت یا معلول بودن قادر به انجام وظیفه نباشند بر طبق آیین نامه ای که از طرف هیات عامل تهیه و به موافقت شورای عالی و تصویب کمیسیون های دارایی و استخدام مجلسین خواهد رسید باز خرید نماید.

۱- منتشر شده در روزنامه رسمی شماره ۷۳۱۷ مورخ ۱۳۴۸/۱۲/۲۸ - صفحه ۶۳۴ مجموعه قوانین سال ۱۳۴۸.

۲ - عبارت «وزارت راه و ترابری» جانشین «وزارت دارایی» شده است.

۳ - عناوین مقامهای مذکور در ماده پنجم به شرح زیر تغییر یافته است:

الف- «وزیر دارایی» به «وزیر امور اقتصادی و دارایی» به استناد ماده ۲ قانون تشکیل وزارت امور اقتصادی و دارایی مصوب تیر ماه ۱۳۵۳ و قسمت آخر تبصره ۲ ماده قانون تغییر نام «وزارت راه» به «وزارت راه و ترابری» مصوب تیر ماه ۱۳۵۳.

ب- «وزیر راه» به «وزیر راه و ترابری» به استناد ماده ۱ قانون تغییر نام «وزارت راه» به «وزارت راه و ترابری»

ج- «مدیر عامل سازمان برنامه» به «معاون رییس جمهور و رییس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور» به موجب اصل ۱۲۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و مصوبه شماره ۱۳/۲۸۹ ط. مورخ ۱۳۷۹/۷/۳۰ شورای عالی اداری.

د- «وزیر دارایی» مندرج در سطر سوم ماده مذکور به «وزیر راه و ترابری» به استناد قسمت اول تبصره ۲ ماده ۲ قانون تغییر نام «وزارت راه» به «وزارت راه و ترابری» مصوب ۱۳۵۳/۴/۲۴.

توضیح لازم آن که تکلیف «وزیر اقتصاد» به عنوان عضو شورای عالی سازمان بنادر و کشتیرانی باید در اجرای مواد ۳ و ۴ قانون تشکیل وزارت امور اقتصادی و دارایی مصوب تیر ماه ۱۳۵۳ به علت تقسیم وظایف و اختیارات وزیر و وزارت اقتصاد بین ۳ وزارتخانه امور اقتصادی و دارایی و وزارت صنایع و معادن و وزارت بازرگانی صراحتاً مشخص میگردیده است.

همچنین لازم به ذکر است که براساس «قانون عضویت وزیر سپاه پاسداران در جامع و شوراهای» مصوب ۶۷/۱/۲۸ مقرر گردید که ایشان عضو شورای عالی سازمان بنادر می‌گردد (روزنامه رسمی شماره ۱۲۶۰۲ - مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۴ - صفحه ۲۱۱ مجموعه قوانین سال ۱۳۶۷). اما با حذف وزارت سپاه پاسداران در سال ۱۳۶۷، براساس «قانون تشکیل وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح» مصوب ۱۳۶۸/۵/۲۸ وزیر دفاع به جای وزیر سپاه به عضویت شورای عالی سازمان بنادر منصوب گردید.

در حال حاضر، عملاً اعضای شورای عالی عبارتند از: ۱- وزیر راه و ترابری (رئیس شورا) ۲- وزیر امور اقتصادی و دارایی ۳- وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ۴- معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ۵- فرمانده نیروی دریایی.

۴ - اعمال بند ۷ با رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران صورت می‌گیرد. اصل ۱۳۹ چنین است: «صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد، موکول به تصویب هیات وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین می‌کند.»

۵ - متن تبصره ماده ۱۱۲ قانون استخدام کشوری که به موجب بند ۳۲ «قانون اصلاح پاره‌ای از مواد قانون استخدام کشوری» مصوب ۱۳۵۳/۱۲/۲۸ اصلاح شده است، چنین است:

«وزارتخانه‌ها و شهرداریها و کلیه موسسات دولتی اعم از آنکه مشمول مقررات این قانون باشند یا نباشند مکلفند نسبت به کلیه لوایح استخدامی و هر نوع وضع و اصلاح و تغییر تشکیلات و مقررات استخدامی قبلاً موافقت سازمان امور اداری و استخدامی کشور را جلب نمایند.

تشکیلات شرکتهای دولتی با رعایت ضوابطی که از طرف سازمان امور اداری و استخدامی کشور پیشنهاد و به تصویب هیات وزیران می‌رسد به تصویب مراجع مقرر در اساسنامه مربوط خواهند رسید.»

(منتشر شده در روزنامه رسمی شماره ۸۸۱۹ مورخ ۱۳۵۴/۱/۳۱ - صفحه ۴۸۱ مجموعه قوانین سال ۱۳۵۳).

۶ و ۷ و ۸ - عبارات «وزیر دارایی» به «وزیر راه و ترابری» و «وزارت دارایی» به «وزارت راه و ترابری» تغییر یافته است.

۹ - علاوه بر موارد فوق‌الذکر مدیر عامل سازمان بنادر و کشتیرانی، دارای وظایف و اختیارات دیگری نیز هست. این موارد عبارتند از:

۱- عضویت در شورای سازمان هواشناسی کشور (به موجب بند ۷ ماده ۶ «قانون تغییر نام «وزارت راه» به «وزارت راه و ترابری» و تجدید تشکیلات و تعیین وظایف آن» مصوب ۱۳۵۳/۴/۲۴)

۲- عضویت در شورای عالی هماهنگی ترابری کشور (به موجب ماده ۱ «آیین‌نامه ترکیب شورای عالی هماهنگی ترابری کشور و وظایف و اختیارات شورا» مصوب دی ماه ۱۳۵۳)

۳- عضویت در شورای عالی اقیانوس شناسی کشور (به موجب بند ۳ ماده واحده «قانون تشکیلات شورای عالی اقیانوس شناسی کشور» مصوب ۱۳۷۲/۵/۲۰)

۱۰ - عبارت «وزیر راه و ترابری» جانشین «وزیر دارایی» شده است.

۱۱ - به موجب یکی از مصوبات جلسه شماره ۳۰ شورای عالی سازمان بنادر و کشتیرانی مورخ ۱۳۵۵/۹/۲۵

: در اجرای ماده ۱۶ آیین‌نامه سازمان بنادر و کشتیرانی مصوب کمیسیونهای دارایی و استخدام مجلسین شورای ملی و سنا به هیات عامل سازمان بنادر و کشتیرانی اختیار داده میشود که اعتبار مربوط به اجرای طرح و برنامه‌های فوری در جهت توسعه و تکمیل و رفع تنگناهای بنادر و محوطه‌سازی و سایر تاسیسات و همچنین در صورت امکان اعتبار احداث چند واحد مسکونی را از محل مازاد درآمد سالیانه و وجوه ذخیره شده سازمان تامین نماید. اختیار شورای عالی در مورد معامله نیز از طریق ترک مناقصه (در مورد معاملاتی که از این محل انجام میشود) به هیات عامل سازمان تفویض می‌گردد و تصویب هیات عامل در هر دو مورد به منزله تصویب شورای عالی خواهد بود مشروط بر اینکه هزینه‌های انجام شده و اعتبار مربوط در عملکرد بودجه سازمان منعکس گردد.